

7. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. №1106 [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-n#Text>.

8. План заходів з наближення законодавства України до права ЄС в агропромисловому комплексі, затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 27.06.2018 р. №313 [Електроний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN044053.html.

9. Порядок проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам, затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.02.2016 р. №39 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-16#Text>.

10. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16 вересня 2019 р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2821.

Бережна В. Р.,
студентка 4 курсу, 3 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ

За прогнозами науковців населення Землі з нинішніх майже 7 млрд до 2050 р. зросте близько до 9 млрд людей, для годування яких доведеться збільшити виробництво продовольства на 70%. [3]

Частково вирішити цю проблему можуть біотехнології, важливим складником яких є розроблення й застосування генетично модифікованих організмів (далі – ГМО).

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 № 1103-V, ГМО є організмом, у якому генетичний матеріал був змінений за допомогою штучних прийомів переносу генів, які не відбуваються в природних умовах, а саме: рекомбінантними методами, методами, які передбачають безпосереднє введення в організм спадкового матеріалу або методами гібридизації [4]. Довгі роки унормуванням безпеки харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми, органи влади не займались.

У 2002 році Україна ратифікувала Картахенський протокол про біобібезпеку, згідно з Законом України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобібезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12 вересня 2002 р., № 152-IV, а звідси повинна виконувати зобов'язання, які вона взяла на себе за цим міжнародно-правовим документом. Разом з тим, наша держава не розробила належну національну правову базу, необхідну для реалізації його положень.

Дійсно, станом на сьогодні діє Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року, в якій визначено напрям розвитку у зазначеній сфері: «Сприяння прозорості та розширенню експорту стратегічно визначених груп харчових продуктів та сировини на світові ринки, у тому числі на ринок ЄС: наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері сільського господарства, включаючи вимоги до безпечності харчових продуктів», проте таких законодавчих положень недостатньо для забезпечення повноцінного регулювання такого напрямку.[5].

У цьому аспекті, доцільно звернутись до досвіду зарубіжних країн. Так, наприклад в ЄС, то традиційно вважається, що початком розвитку законодавства у сфері ГМО стала Директива № 219/90 від 23 квітня 1990 р. про закриті використання ГМО, яка мала обмежувальний характер, а основною її метою був захист

здоров'я людини шляхом регламентації генних модифікацій і перешкоджання їх розповсюдженню в навколишньому середовищі [2, с. 182].

Американський підхід до ГМО базується на продукті, а не на процесі виробництва та розглядає біотехнологію як безпечну за своєю природою, а її продукти як такі, що не відрізняються від немодифікованих аналогів. Як результат, в США не прийнято жодного окремого закону про ГМО, і використовується законодавство, що було прийнято для звичайних продуктів. Питання щодо використання ГМО регулюються Законом «Про захист рослин», Федеральним Законом «Про харчові продукти, медикаменти та косметику», Федеральним Законом «Про інсектициди, фунгіциди та родентициди» і Законом «Про контроль токсичних речовин».

У США не існує особливих вимог до маркування ГМО, оскільки продукти із вмістом ГМО не вважаються еквівалентними звичайним продуктам. Проте продукти з вмістом ГМО так само підлягають обов'язковому маркуванню, як будь-які інші продукти, що призводять до особливих ризиків для здоров'я людини та навколишнього середовища внаслідок, наприклад, вмісту алергену чи зміни харчових властивостей. У цьому випадку інформація про такі продукти повинна бути правдивою та не вводити в оману споживачів. Якщо в новому продукті є алерген, то інформація про нього повинна бути зазначена на етикетці. У випадку якщо продукт з вмістом ГМО відрізняється від свого не ГМ аналога настільки, що загальноприйнята або звичайна назва точно його не описує, вона повинна бути змінена. Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів та медикаментів США публікує рекомендації щодо маркування продуктів з вмістом ГМО чи без ГМО. За оцінками експертів, майже 75 % продуктів харчування, що виробляються в США, містять ГМ інгредієнти [1].

Законодавство про співіснування Італії (Legge, 2005) теж устанавлює загальні підходи до відповідальності у розглядуваній царині правовідносин. Ним визначаються принципи співіснування сільгоспкультур, згідно з якими впровадження ГМО не повинно завдавати шкоди органічному або традиційному землеробству. Фермери зобов'язані дотримуватися плану співіснування, відмова ж тягне настання відповідальності за спричинені збитки [3].

Отже, проаналізувавши аспекти правового регулювання використання ГМО в Україні та в зарубіжних країнах, варто зазначити наступне.

1) На законодавчому рівні закріпити та поширити список принципів правового регулювання використання ГМО. До принципів правового регулювання застосування ГМО слід додати: пріоритет публічних інтересів при використанні ГМО, раціональне використання й охорона сільськогосподарських угідь при вирощуванні генетично модифікованої сільськогосподарської продукції рослинного походження, екологічна безпека й охорона навколишнього природного середовища і здоров'я людини, належний контроль за застосуванням ГМО;

2) з метою вдосконалення правового регулювання кримінально-правової відповідальності, внести відповідні зміни до положень Кримінального кодексу України, зокрема: ст. 236 «Порушення правил екологічної безпеки» Кримінального кодексу України необхідно встановити, що кримінальна відповідальність настає за порушення правил екологічної безпеки при використанні ГМО; у ст. 239 «Забруднення або псування земель» цього Кодексу закріпити настання відповідальності за забруднення або псування земель безпосередньо ГМО; у диспозиції ст. 326 «Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами» установити відповідальність за порушення правил зберігання, використання, обліку, перевезення ГМО.

Окрім цього, з урахуванням досвіду країн ЄС в національному законодавстві слід передбачити можливість притягнення до відповідальності не лише безпосередньо сільськогосподарського товаровиробника, який використовував ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції, а й суб'єкта насінництва й розсадництва, який реалізував йому генетично модифіковане насіння сільськогосподарських культур

3) Необхідно запропонувати нормативне закріплення в законодавстві України обов'язку створення сільськогосподарськими товаровиробниками, які використовують ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції рослинного походження, спеціальних буферних зон, що мають відділяти посіви генетично модифікованих сортів від посівів традиційних сортів сільськогосподар-

ських рослин. Розміри цих зон повинно визначити Міністерство аграрної політики та продовольства України (нині – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України). При цьому їх належить установлювати на земельних ділянках (за рахунок їх площі) того сільськогосподарського товаровиробника, який у своїй діяльності застосовує ГМО. Відповідні нормативні приписи щодо цього слід додати до Земельного кодексу й Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів».

4) Вітчизняне законодавство майже не містить дієвих приписів стосовно відстежуваності ГМО у сільськогосподарській продукції. Необхідно запровадити в Україні поширену в ЄС систему «Від поля до столу», що має на меті відстежування ГМО, передбачає контроль за насінням для посівів, за вхідною сировиною при переробленні сільськогосподарської продукції й виготовленні харчових продуктів, моніторинг стану агроценозів та ін.

Отже, питання правового регулювання суспільних відносин із використання ГМО під час виробництва харчових продуктів потребує подальшого вдосконалення та адаптації до вимог Європейського Союзу законодавства у сфері використання ГМО з метою захисту права споживачів на екологічно чисті, безпечні харчові продукти.

Список використаних джерел:

1. Баласинович Б., Ярошевська Ю. ГМО: виклики сьогодення та досвід правового регулювання. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/Knigi/final_for_web1.pdf.

2. Гетьман А. П. Правове регулювання розвитку біотехнології та використання генетично модифікованих організмів (ГМО). *Пробл. законності : акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій*. Харків, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. Вип. 117. С. 180-194.

3. Звіт Комісії з народонаселення та розвитку Організації об'єднаних націй. Нью-Йорк, 2014 рік.

4. Менів О.І. Правове забезпечення використання ГМО при вирощуванні сільськогосподарських продукцій рослинного походження

ня в Україні та ЄС: дис. ... канд. юрид. наук:12.00.06/ Нац. юрид. університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 223.

5. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р., № 1103-V. *Відом. Верхов. Ради України*. 2007. № 35. Ст. 484.

6. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Кульчій І. М.*

Борох Є. Є.,

*студент 4 курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ПАРЦЕЛЯЦІЇ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАПУСКУ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

За даними Державної служби статистики України посівні площі сільськогосподарських культур протягом 2020 року не значно, але збільшуються, порівняно із даними 2019 року. Зокрема, посівна площа зернових та зернобобових культур збільшилася із 15279,4 до 15364,7 тис. га (приріст 85,3); збільшення посівів технічних культур – із 9026,0 до 9127, 6 тис. га. (приріст 101,6) тощо. [1]. Попри це, 44,7 % валової сільськогосподарської продукції виробляють невеликі господарства [2, с. 642]. Це дозволяє констатувати наявність проблеми парцеляції земель сільськогосподарського призначення. А оскільки парцеляція як явище не дозволяє раціонально та ефективно використовувати землі сільськогосподарського призначення, це суттєво впливає на розвиток аграрного